

Бродецький О.С.

здобувач PhD

*Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»*ORCID: <http://orcid.org/0009-0003-9404-0715>**Brodetskyi Oleg**

Postgraduate Student

Private Higher Education Establishment "European University"

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

FEATURES OF THE USE OF CRYPTOCURRENCY ON THE FINANCIAL MARKET

У статті досліджено особливості використання криптовалют на фінансовому ринку в умовах цифрової трансформації. Обґрунтовано актуальність тематики, враховуючи зростання капіталізації ринку, впровадження блокчейн-технологій та інституціоналізацію криптоактивів. Проаналізовано позиції України у світових рейтингах, визначено бар'єри інтеграції криптовалют у національну фінансову систему. Виокремлено основні регуляторні, податкові та інфраструктурні виклики в сучасних реаліях. Наголошено на необхідності активного впровадження Закону «Про віртуальні активи», узгодження з банківським законодавством та підвищення фінансової грамотності населення. Запропоновано напрями удосконалення політики, що сприятимуть мінімізації ризиків і розвитку інноваційного фінансового середовища в Україні.

Ключові слова: криптовалюти, блокчейн, фінансова система, регулювання, інтеграція, системна стабільність, фінансові інновації.

The article reveals key aspects of the use of cryptocurrencies in the modern financial market, in particular in the context of the digital transformation of the economy and the development of innovative financial instruments. The author substantiates the relevance of the research topic in view of the exponential growth of the cryptocurrency market capitalization, its institutionalization, the introduction of blockchain technology into the financial sector and the strengthening of the integration of cryptocurrencies with traditional markets. It is established that in Ukraine cryptocurrencies are considered not only as an investment tool, but also as an alternative to traditional mechanisms for preserving value in conditions of macroeconomic instability. The dynamics of Ukraine's positions in the global crypto-asset adaptation rating are analyzed, and the main trends in the development of the cryptocurrency sector at the national level are identified. Particular attention is paid to the institutional environment and regulatory barriers, in particular the problems of legal uncertainty, tax regime, limited access to banking services and weak integration with the payment infrastructure. The need to complete the implementation of the Law of Ukraine «On Virtual Assets», create an effective regulatory system with a clear division of powers between the NBU and the NSSMC, as well as introduce effective mechanisms for financial monitoring of cryptocurrency transactions was emphasized. It was concluded that the development of the cryptocurrency market should be accompanied by increasing the level of financial literacy of the population, strengthening cybersecurity and stimulating energy-efficient technologies in the field of mining. The paper outlines strategic directions of state policy for harmonizing cryptocurrency regulation with international standards, which will ensure sustainable development of the national financial sector, promote financial inclusion and integrate the Ukrainian economy into global digital processes.

Keywords: cryptocurrencies, blockchain, financial system, regulation, integration, systemic stability, financial innovation.

Постановка проблеми. Інтенсивний розвиток цифрових технологій та глобалізаційні процеси зумовлюють трансформаційні зміни в архітектоніці світової фінансової системи. У контексті цих змін особливої значущості набуває феномен криптовалют як інноваційного фінансового інструменту, що демонструє експоненціальну динаміку зростання капіталізації та розширення сфери застосування. Актуальність тематики дослідження детермінується низкою об'єктивних факторів. По-перше, спостерігається стрімка інститу-

ціоналізація криптовалютного ринку, що супроводжується входженням на нього інституційних інвесторів та формуванням відповідної інфраструктури. Станом на 2024–2025 роки загальна капіталізація ринку криптовалют демонструє значні обсяги, що свідчить про його вагомий потенціал як альтернативного класу активів в умовах нової економічної реальності. По-друге, відбувається активна імплементація технології блокчейн, що лежить в основі функціонування криптовалют, у різноманітні сфери фінансової діяльності: платіжні

системи, кредитування, інвестування, страхування тощо. Це зумовлює фундаментальні зміни в операційних моделях фінансових інституцій та механізмах надання фінансових послуг. По-третє, диференціація видів криптовалют (від класичних криптовалют до токенизованих активів, стейблкоїнів та цифрових валют центральних банків) призводить до диверсифікації їхнього функціонального призначення та еволюції економіко-правової природи, що потребує належного теоретико-методологічного осмислення. По-четверте, спостерігається інтенсифікація процесів формування регуляторних режимів функціонування криптовалют як на національному, так і на міжнародному рівнях, що супроводжується пошуком оптимальних моделей регулювання, здатних забезпечити баланс між стимулюванням інновацій та мінімізацією системних ризиків. Таким чином, комплексне дослідження особливостей використання криптовалют на фінансовому ринку є важливим науковим завданням, вирішення якого має теоретичне та практичне значення для розуміння трансформаційних процесів у глобальній фінансовій системі та формування ефективних стратегій адаптації до нових реалій цифрової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання криптовалют у фінансовій системі України привертає дедалі більшу увагу науковців, оскільки цифрові активи набувають ознак повноцінного інструменту інвестування, розрахунків та збереження вартості. Теоретико-методологічні засади функціонування криптовалют як складника новітніх фінансових технологій досліджено у роботі Гладченко О.А., Омельчук А.М., Ратушняк Т.В., Костриця Б.В., котрі визначають ключові риси криптовалют та наголошують на їхній потенційній ролі у трансформації традиційної фінансової архітектури [1].

Комплексне бачення викликів і можливостей, пов'язаних із розвитком криптовалютного ринку в Україні, представлено у дослідженні Плиси В.В. та Дзямки М.С. Автори звертають увагу на правові та економічні бар'єри, що ускладнюють процес інтеграції цифрових активів у національну фінансову систему [2]. Подібної тематики дотримується Дарчик Г.М., який акцентує на дисбалансі між правовими нормами у сфері віртуальних активів та банківським законодавством, а також аналізує досвід країн ЄС у частині регулювання ринку криптовалют [3].

Регуляторний аспект розкрито у публікації Аргунової Д., яка обґрунтовує необхідність гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами, зокрема в частині ліцензування, оподаткування та захисту прав споживачів [4]. Інституційні та технологічні аспекти розвитку криптовалютного ринку досліджено такими авторами як Терещенко І.О., Майборода О.В., Пашенко В.М., Шостак А.О., котрі пропонують напрями вдосконалення його інфраструктури, зокрема через розбудову національної екосистеми криптопослуг [5].

Серед новітніх напрямів аналізу особливий інтерес викликає тематика стейблкоїнів та їхнього впливу на макрофінансову стабільність, що висвітлено у роботі Стешенко О.Д. та Підпригори М.О. Автори пропонують бачення потенційного використання стейблкоїнів для розширення фінансової інклюзії та стабілізації грошового обігу [6].

Нарешті, порівняльний аналіз міжнародного досвіду впровадження криптовалют надають Савченко М.В., Короленко В.О. та Порошина О.В. Вони досліджують динаміку поширення криптовалют на глобальному рівні та можливості адаптації світових практик в українському регуляторному середовищі [7].

Загалом, наукові дослідження українських вчених свідчать про необхідність розробки багаторівневої політики інтеграції криптовалют, яка включає нормативне, податкове, інституційне та інфраструктурне забезпечення, а також формування фінансової культури населення.

Формулювання завдання дослідження. Метою даного дослідження є дослідження особливостей використання криптовалют та розробка науково-практичних рекомендацій щодо оптимізації механізмів функціонування криптовалют на сучасному фінансовому ринку в умовах цифрової трансформації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах цифрової трансформації економіки України особливої вагомості набуває дослідження проблематики інтеграції криптовалют у національну фінансову систему.

Згідно з дослідженням «The 2024 Geography of Crypto Report» [8], проведеним аналітичною компанією Chainalysis, Україна зайняла шосту позицію у світовому рейтингу за рівнем адаптації криптоактивів. У регіональному контексті Східної Європи країна посідає другу сходинку з показником транзакцій, сукупна вартість яких перевищує 100 мільярдів доларів США. Варто зазначити, що порівняно з минулорічним дослідженням, Україна знизилася свою позицію на один пункт, оскільки у 2023 році вона займала п'яте місце.

Фахівці галузі відзначають, що основними рушійними силами розвитку криптовалютного ринку в Україні стали інституційні та професійні перекази. За твердженням представника біржі WhiteBIT, цитованого в звіті: «...спостерігається значне збільшення обсягів інституційних та професійних криптовалютних переказів в Україні, оскільки населення шукає фінансової стабільності в умовах збройного конфлікту, розглядаючи криптовалюту як більш надійну альтернативу. На цю динаміку впливають глобальні фактори, включаючи волатильність ринків, інфляційні процеси, санкційні обмеження, пов'язані з військовими діями, а також зростаюча зацікавленість інституційних інвесторів у біткоїн-ETF від провідних фінансових установ, зокрема BlackRock» [9].

Дослідження демонструє, що в українському контексті криптовалюта трансформується в механізм збереження вартості, аналогічний традиційним фінансовим інструментам, таким як готівкова валюта або банківські депозити. Результати опитування підтверджують, що приблизно 83% респондентів, котрі володіють криптоактивами в Україні, використовують їх переважно як інвестиційний інструмент та засіб накопичення.

У контексті управління криптоактивами важливим аспектом залишається вибір надійного цифрового гаманця. Одним із потенційних рішень є Gem Wallet – некастодіальний мобільний криптовалютний гаманець із підтримкою різноманітних валют та багатомовним інтерфейсом, включаючи українську мову. Даний продукт доступний на платформах iOS та Android, харак-

теризується інтегрованими системами біометричної автентифікації, включаючи розпізнавання обличчя та сканування відбитків пальців [9].

Важливою особливістю Gem Wallet є відсутність підтримки мультипідписних адрес, що розглядається розробниками як свідоме рішення для посилення захисту користувачів від потенційних шахрайських схем. Gem функціонує за принципом самостійного зберігання (self-custody), при якому всі криптографічні ключі зберігаються виключно на пристрої користувача без передачі на зовнішні сервери [9].

Серед менш популярних криптовалют, які можуть продемонструвати значне зростання вартості найближчим часом, варто звернути увагу на такі проекти як:

Chainlink (LINK), що функціонує як ключовий компонент інфраструктури децентралізованих оракулів, що забезпечують надійний зв'язок між смарт-контрактами та зовнішніми даними. Протягом 2024 року проект значно посилив свої позиції у сфері токенизації реальних активів (RWA). Станом на сьогодні ринкова вартість LINK досягла близько 10,4 мільярдів доларів США, що відповідає 16-й позиції серед усіх криптовалют, з поточною ціною приблизно 16,75 доларів США за токен.

Блокчейн-платформа Solana вирізняється винятковою продуктивністю та економічністю транзакцій. Інноваційна технологічна структура дозволяє обробляти понад 50 тисяч операцій щосекунди, що робить її одним із технологічних лідерів галузі [9].

Привабливі умови користування стимулювали розвиток екосистеми мем-токенів та децентралізованих фінансових сервісів (DeFi) на базі Solana, що привернуло значну кількість нових користувачів. Результатом стало закріплення SOL на четвертому місці у глобальному рейтингу криптовалют із ринковою капіталізацією понад 109,7 мільярдів доларів США та вартістю одного токена близько 231 долара США [9].

Варто зазначити, що популярність мем-монет є водночас і рушійною силою, і потенційною вразливістю SOL. Зниження інтересу до цього типу активів може призвести до суттєвого скорочення мережевої активності та, як наслідок, падіння вартості базового токена платформи [9].

Polkadot (POL) представляє собою інноваційну екосистему, що об'єднує різноманітні блокчейни, забезпечуючи їх інтеграцію та взаємодію. Основне призначення проекту – створення повноцінної інфраструктури для децентралізованого інтернету, де різні типи блокчейнів можуть безперешкодно взаємодіяти.

Головними перевагами POL є забезпечення сумісності між різними блокчейн-мережами та адаптивність до різноманітних потреб. На даний момент ринкова вартість POL складає приблизно 12 мільярдів доларів США, а вартість одного токена – близько 8 доларів США [9].

Ethereum (ETH) зберігає беззаперечне лідерство у сегменті платформ для смарт-контрактів. Екосистема ETH відзначається найчисленнішою спільнотою розробників, найвищими показниками загальної вартості заблокованих активів (TVL) та сприятливим регуляторним статусом у США. Сьогодні ETH торгується за ціною близько 3300 доларів США, а загальна ринкова капіталізація сягає 402 мільярдів доларів США [9].

Avalanche (AVAX) функціонує як технологічна платформа для розробки смарт-контрактів та децен-

тралізованих застосунків із акцентом на швидкодію та безпеку. Платформа використовує революційний механізм консенсусу, що забезпечує майже миттєве підтвердження транзакцій, роблячи її оптимальним вибором для фінансових та децентралізованих застосунків.

Ключовими перевагами AVAX є високі показники швидкодії, надійна система безпеки та безпроблемна інтеграція з іншими блокчейн-мережами. Подібно до LINK, AVAX активно розвиває напрямок токенизації реальних активів (RWA) – тренд, що демонструє стабільне зростання. Поточна ринкова капіталізація проекту становить близько 16,4 мільярдів доларів США, з вартістю токена в межах 40,17 доларів США [9].

Toncoin (TON) став одним із найпомітніших явищ криптовалютного ринку 2024 року завдяки стратегічній інтеграції з екосистемою Telegram та впровадженню інноваційних рішень, спрямованих на масову аудиторію та розвиток платіжної інфраструктури. З початку весни 2024 року вартість TON зросла втричі, а ринкова капіталізація проекту досягла 15 мільярдів доларів США.

Нещодавно цифровий гаманець Tonhub представив дебетову карту Visa з підтримкою криптовалют для користувачів у Європейському Союзі, що дозволяє здійснювати платежі в TON та USDT. Розширення географії обслуговування заплановано на 2025 рік. Карта підтримує основні платіжні системи (SEPA, IBAN, SWIFT, Apple Pay та Google Pay) з комісією 1,5% за операцію. Аудиторія месенджера, що наближається до 1 мільярда користувачів, створює потужне підґрунтя для подальшого зміцнення позицій TON на ринку [9].

Uniswap (UNI) функціонує як управлінський токен децентралізованої біржі Uniswap, що з'явився у вересні 2020 року. Власники токенів мають право голосувати щодо змін та розвитку протоколу Uniswap. На сьогодні Uniswap утримує провідні позиції в екосистемі Ethereum та залишається найбільшою децентралізованою біржею в галузі, постійно розширюючи асортимент інноваційних рішень для зберігання та обміну цифрових активів. Поточна ринкова капіталізація UNI сягає приблизно 6,5 мільярдів доларів США, а ціна за один токен становить близько 11 доларів США [9].

Injective (INJ) представляє собою токен однойменного протоколу, запущеного в січні 2021 року. Власники INJ отримують можливість брати участь в управлінні платформою та впливати на процес прийняття рішень щодо її подальшого розвитку. Основна функціональність протоколу Injective полягає у створенні середовища для формування та торгівлі деривативами на децентралізованій основі.

Near Protocol (NEAR) – високоефективний блокчейн з оптимізованою структурою комісій та підвищеною пропускною здатністю, що позиціонується як конкурентна альтернатива Ethereum та Solana для створення та розміщення децентралізованих додатків. Розробники проекту активно досліджують галузі на перетині штучного інтелекту та блокчейн-технологій, а також працюють над концепцією абстракції блокчейну. На даний момент NEAR займає 20-ту позицію у загальному рейтингу криптовалют з ринковою капіталізацією приблизно 7,5 мільярдів доларів США [9].

Sui (SUI) представляє собою інноваційну блокчейн-платформу, розроблену колишніми інженерами компанії Meta з особливим акцентом на оптимізацію

швидкості обробки транзакцій та безпрецедентну масштабованість. Недавні технологічні оновлення дозволили підвищити продуктивність системи на 80%, що призвело до стрімкого зростання вартості токена на 170% та суттєвого розширення користувацької бази платформи. Загальна ринкова капіталізація Sui наразі становить 8,8 мільярдів доларів США, а мережа активно залучає увагу та фінансові ресурси інвесторів завдяки стратегічному фокусу на розбудову екосистеми децентралізованих фінансів та розширення спектру децентралізованих застосунків [9].

Як бачимо з наведеного аналізу, всі перелічені вище криптоактиви входять до категорії найбільш капіталізованих проєктів на ринку, що підтверджує домінуючу роль платформ для смарт-контрактів та підвищення інтересу до децентралізованих фінансових інструментів.

Проте, інвестиційний потенціал на наступний рік не обмежується лише цими відомими криптовалютами. Розглянемо й інші альтернативи.

Flow – інноваційна блокчейн-екосистема, орієнтована на розробку та впровадження цифрових активів, децентралізованих застосунків та невзаємозамінних токенів. Інвестиції в цю платформу відкривають можливості для отримання прибутку від зростання цінності нових цифрових активів, які вже пройшли апробацію впливовими корпораціями галузі.

HFT – унікальний токен, що функціонує на засадах високочастотного трейдингу з використанням передових алгоритмів та надшвидкої обробки транзакцій. Технологічна екосистема HFT створює сприятливі умови для прибуткових інвестицій з підвищеним рівнем захисту фінансових операцій [9].

APT – спеціалізований токен із фокусом на захисті конфіденційності користувачів. Головна мета проєкту полягає в удосконаленні приватності криптовалютних транзакцій завдяки впровадженню інноваційних технологій шифрування та революційних протокольних рішень.

BAL (Balancer) – фундаментальний елемент децентралізованої фінансової інфраструктури, що забезпечує автоматизоване формування ринків та оптимізацію ліквідності активів на платформі.

MINA – вирізняється новаторським підходом до масштабування блокчейну з мінімальними вимогами до технічних ресурсів зберігання, що робить її привабливою для широкого кола користувачів [9].

Перш за все, зазначимо, що в світі криптовалют постійно з'являються проєкти, які можуть бути використані для отримання винагород, бонусів, доступу до особливих функцій сервісу та інших привілеїв. Так, є і такі, які використовуються для шахрайства, але існують й ті, що дійсно сприяють розвитку криптоіндустрії.

Водночас, використання криптовалют на вітчизняному фінансовому ринку супроводжується комплексом суттєвих викликів, що потребують системного аналізу та обґрунтованих рішень. Нижче розглянемо їх.

Регуляторно-правові проблеми. Незважаючи на прийняття Закону України «Про віртуальні активи» у 2022 році, процес його імплементації залишається незавершеним. Відсутність низки підзаконних нормативно-правових актів, необхідних для повноцінного функціонування криптовалютного ринку, створює правову невизначеність для його учасників. Зокрема,

неврегульованими залишаються питання ліцензування постачальників послуг, пов'язаних із віртуальними активами, процедури реєстрації та звітності, а також механізми захисту прав споживачів.

Неузгодженість із банківським законодавством. Існують суттєві протиріччя між положеннями Закону «Про віртуальні активи» та нормами банківського законодавства України. Національний банк України, керуючись принципами забезпечення фінансової стабільності, встановлює обмеження для банківських установ щодо операцій із криптовалютами. Це створює бар'єри для інтеграції криптовалютного та традиційного фінансових секторів, ускладнюючи легальне проведення операцій обміну криптовалют на фіатні кошти.

Проблеми податкового регулювання. Відсутність чіткого механізму оподаткування операцій із криптовалютами призводить до значних складнощів для суб'єктів господарювання та фізичних осіб. Неврегульованими залишаються питання: визначення бази оподаткування при різних видах операцій із криптоактивами; облік витрат, пов'язаних із придбанням та утриманням криптовалют; оподаткування доходів від майнінгу та стейкінгу; особливості оподаткування операцій у децентралізованих фінансових протоколах (DeFi) тощо. Така ситуація спричиняє як податкову невизначеність для учасників ринку, так і недоотримання надходжень до Зведеного бюджету України.

Волатильність та макроекономічні ризики. В умовах економічної нестабільності, спричиненої війною, волатильність криптовалют становить особливий ризик для фінансової системи України. Різкі коливання вартості криптоактивів можуть негативно впливати на: стабільність національної валюти; ефективність монетарної політики НБУ; платіжний баланс країни; рівень інфляційних очікувань.

Зростання частки криптовалют у фінансових операціях без належного регулювання може ускладнювати прогнозування макроекономічних показників та зменшувати ефективність державної економічної політики.

Обмеженість доступу до традиційних фінансових послуг. Криптовалютні компанії в Україні стикаються з проблемою обмеженого доступу до банківського обслуговування. Комерційні банки, керуючись консервативною політикою ризик-менеджменту та рекомендаціями НБУ, часто відмовляють у відкритті та обслуговуванні рахунків суб'єктам криптовалютного ринку. Це створює значні перешкоди для легалізації діяльності та залучення інвестицій у сектор.

Відтік капіталу та валютні ризики. За умов воєнного стану та дії валютних обмежень криптовалюти можуть використовуватися як альтернативний канал для виведення капіталу з країни. Це створює загрози для: валютної стабільності; міжнародних резервів НБУ; курсу національної валюти. Відсутність ефективних механізмів контролю за транскордонним рухом криптоактивів ускладнює реалізацію валютного регулювання в умовах воєнного стану.

Недостатня інтеграція з платіжною інфраструктурою. Попри значне поширення криптовалют серед населення України, їх інтеграція з національною платіжною системою залишається обмеженою. Відсутні уніфіковані стандарти та протоколи для забезпечення

взаємодії між традиційними платіжними системами та криптовалютними мережами. Це суттєво обмежує використання криптовалют для щоденних розрахунків та перешкоджає їх інтеграції в реальний сектор економіки.

Енергетична залежність та екологічні виклики. В умовах енергетичної кризи, спричиненої російськими атаками на енергетичну інфраструктуру України, використання енергоємних механізмів консенсусу (зокрема, Proof of Work) для майнінгу криптовалют створює додаткове навантаження на енергетичну систему країни. Це викликає не лише економічні, але й екологічні проблеми, ускладнюючи досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР).

Проблеми кібербезпеки та захисту інформації. Криптовалютний сектор України залишається вразливим до кібератак та шахрайських схем. Недостатній рівень технічної грамотності користувачів, відсутність стандартів безпеки для криптовалютних сервісів та обмежені можливості правоохоронних органів щодо розслідування злочинів у цифровому просторі призводять до значних фінансових втрат та підривають довіру до криптовалютного ринку.

Низький рівень фінансової грамотності населення. Значна частина громадян України має обмежене розуміння принципів функціонування криптовалют, їх ризиків та особливостей використання. Це створює передумови для: прийняття необґрунтованих інвестиційних рішень; вразливості до шахрайських схем та фішингових атак; неправильної оцінки ризиків при операціях із криптоактивами. Низький рівень криптовалютної освіченості населення ускладнює формування зрілого ринку та підвищує соціальні ризики від його функціонування.

Використання у тіншовому секторі економіки. Анонімність та транскордонний характер криптовалютних транзакцій створюють потенційні можливості для їх використання у тіншових економічних операціях. Відсутність ефективних механізмів фінансового моніторингу криптовалютних транзакцій ускладнює протидію відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та іншим незаконним фінансовим операціям, що становить загрозу національній безпеці.

Поглиблення фінансової нерівності. Нерівномірний доступ до криптовалютних технологій та послуг може посилювати фінансову нерівність у суспільстві. Значні бар'єри входження (технологічні, освітні, фінансові) обмежують можливості для малозабезпечених верств населення щодо використання потенційних переваг криптовалют, що може посилювати соціальну напруженість.

Відсутність спеціалізованого регулятора. Незважаючи на визначення в Законі «Про віртуальні активи» повноважень державних органів щодо регулювання ринку криптовалют, фактична інституційна структура регулювання залишається недосформованою.

Недостатня координація між регуляторними органами. Спостерігається низький рівень координації між НБУ, НКЦПФР, Міністерством цифрової трансформації та іншими державними органами, залученими до регулювання різних аспектів криптовалютного ринку. Це призводить до фрагментарного підходу в регулюванні, виникнення регуляторних прогалин та суперечностей між різними нормативними актами. Тут слід

відмітити, що в рамках виконання вимог Меморандуму між Україною та МВФ, НКЦПФР «задекларувала» модель розподілу ролей і обов'язків між НКЦПФР й НБУ задля регулювання даного сегменту ринку. Вона розроблена на базі аналізу досвіду ЄС згідно стандартів МІСА і попередньо презентована місії МВФ. Зокрема, пропонується наступний розподіл між потенційними регуляторами, а саме [10]:

- Повноваження НКЦПФР: нагляд щодо емісії, публічної пропозиції й допуску до торгів усіх tokenів, крім ЕМТ (tokenи електронних грошей); авторизація й нагляд за здійсненням діяльності емітентами ART (tokenи, прив'язані до активів); авторизація, а також нагляд за постачальниками послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, крім послуг обміну віртуальних активів на гроші; протидія зловживанням щодо усіх tokenів, окрім ЕМТ.

- Повноваження НБУ: нагляд щодо емісії, публічної пропозиції та допуску до торгів ЕМТ; авторизація та нагляд за здійсненням діяльності емітентами ЕМТ, та за постачальниками послуг з обміну віртуальних активів на гроші; протидія зловживанням щодо ЕМТ [10].

Обмежені можливості державного моніторингу та контролю. Українські контролюючі органи мають обмежені технічні та людські ресурси для здійснення ефективного моніторингу криптовалютних операцій. Відсутність спеціалізованих аналітичних інструментів, недостатня підготовка фахівців та обмежений доступ до міжнародних баз даних ускладнюють реалізацію контрольних функцій держави у цій сфері.

Комплексний аналіз проблем використання криптовалют на фінансовому ринку України свідчить про необхідність системного підходу до їх вирішення. Для ефективної інтеграції криптовалют у національну фінансову систему доцільно:

- завершити формування нормативно-правової бази, зокрема прийняти необхідні підзаконні акти для повноцінної імплементації Закону «Про віртуальні активи»;
- розробити чіткий механізм оподаткування операцій із криптовалютами, що враховуватиме специфіку різних видів діяльності у цій сфері;
- чітко розмежувати функції існуючих регуляторів у сфері криптовалют;
- запровадити програми підвищення фінансової грамотності населення щодо використання криптовалют, їх можливостей та ризиків;
- розробити механізми інтеграції криптовалютної інфраструктури з традиційними фінансовими установами при збереженні належного рівня фінансового моніторингу;
- стимулювати розвиток енергоефективних технологій у криптовалютній сфері, зокрема заохочувати перехід від Proof of Work до більш екологічних механізмів консенсусу;
- посилити міжнародну співпрацю у сфері регулювання криптовалют для протидії транскордонним фінансовим злочинам та забезпечення податкової прозорості.

Реалізація цих заходів дозволить мінімізувати ризики використання криптовалют на фінансовому ринку України та максимізувати потенційні вигоди від їх впровадження для національної економіки.

Висновки. Проведений аналіз особливостей використання криптовалют на фінансовому ринку України демонструє значний потенціал для інтеграції інноваційних фінансових інструментів у національну економіку за умови формування комплексної регуляторної бази. Позиціонування України у світовому та регіональному рейтингах за рівнем адаптації криптоактивів свідчить про високий рівень цифрової проникності та активне використання криптовалют у фінансовому середовищі. Незважаючи на незначне зниження глобального рейтингу, Україна зберігає провідні позиції у Східній Європі, що підтверджується значним обсягом транзакцій понад 100 мільярдів доларів США. Це демонструє стійкий інтерес до криптовалют з боку як населення, так і бізнесу, а також зростаючу роль цифрових активів в умовах воєнної та економічної нестабільності. В короткостроковій перспективі потребує розробки відповідних підзаконних актів до Закону України «Про віртуальні активи», що забезпечать чіткий механізм функціонування криптовалютного ринку та захист прав його учасників. Критичного значення набуває узгодження норм криптовалютного регулювання з банківським законодавством та оптимізація

податкового режиму для операцій з віртуальними активами, що дозволить мінімізувати ризики використання криптовалют для тіньових операцій та відтоку капіталу. Вирішення проблем інституційного забезпечення регулювання криптовалют через чіткий розподіл функцій між НБУ та НКЦПФР створить передумови для збалансованого розвитку ринку з урахуванням макроекономічної стабільності та фінансової безпеки держави. Важливим завданням залишається підвищення рівня криптовалютної грамотності населення та посилення кібербезпеки в умовах цифровізації фінансових відносин. Розвиток інфраструктури криптовалютного ринку та його інтеграція з традиційними фінансовими послугами сприятиме підвищенню фінансової інклюзії та інноваційності національної економіки. Активізація міжнародної співпраці у сфері регулювання криптовалют забезпечить узгодженість національних підходів із глобальними стандартами, що є неодмінною умовою ефективного функціонування транскордонних фінансових інновацій. Реалізація зазначених заходів дозволить трансформувати потенційні ризики криптовалютного ринку в інструменти економічного зростання та фінансової модернізації України.

Список використаних джерел:

1. Гладченко О. А., Омельчук А. М., Ратушняк Т. В., Костиця Б. В. Криптовалюта: від віртуальних монет до стратегій кодування. Збірник наукових праць Державного податкового університету. 2024. № 1. С. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2024.2>
2. Плиса В. В., Дзямка М. С. Криптовалюти у фінансовій системі України: виклики та можливості. Економіка та суспільство. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-31>
3. Дарчик Г. Сучасний стан правового регулювання криптовалют в Україні. Зарубіжний досвід регулювання ринку криптовалют. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Вип. 87. С. 335–340. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.2.50>
4. Аргунова Д. Фінансово-правове регулювання криптовалют в Україні. *Universum: Право та міжнародне право*. 2024. № 15. С. 178–185.
5. Терещенко І., Майборода О., Пашенко В., Шостак А. Дослідження ринку криптовалют та формування напрямків удосконалення його інфраструктури. Економічний простір. 2024. № 195. С. 72–79. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.72-79>
6. Стещенко О., Підпригора М. Криптовалюти та стабільні монети: перспективи, виклики та можливості для фінансової системи України. Економіка та суспільство. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-29>
7. Савченко М., Короленко В., Порошина О. Сучасний стан криптовалют на глобальній економічній арені та її перспективи розвитку в Україні та світі. Економіка і організація управління. 2019. № 4. (36). С. 48–57. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2019.4.5>
8. The 2024 Geography of Crypto Report. URL: <https://go.chainalysis.com/2024-geography-of-cryptocurrency-report.html>
9. Найперспективніші криптовалюти на 2025 рік. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/naiperspektyvnishi-kryptovaliuty-na-2025-rik>
10. НКЦПФР презентувала модель розподілу ролей і обов'язків для регулювання ринку віртуальних активів. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktsprfr-prezentuvala-model-rozpodilu-rolei-i-obov-iazkiv-dlia-rehuliuвання-rynku-virtualnykh-aktyviv/>

References:

1. Hladchenko, O. A., Omelchuk, A. M., Ratushniak, T. V., & Kostytsia, B. V. (2024). Kryptovaliuta: vid virtualnykh monet do stratchii koduvannia [Cryptocurrency: from virtual coins to coding strategies]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho podatkovoho universytetu – Collection of Scientific Papers of the State Tax University*, no. 1, pp. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2024.2> (in Ukrainian)
2. Plysa, V. V., & Dziarka, M. S. (2024). Kryptovaliuty u finansovii systemi Ukrainy: vyklyky ta mozhlyvosti [Cryptocurrencies in the financial system of Ukraine: challenges and opportunities]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-31> (in Ukrainian)
3. Darchyk, H. (2025). Suchasnyi stan pravovoho rehuliuвання kryptovaliuty v Ukraini. Zarubizhnyi dosvid rehuliuвання rynku kryptovaliut [Current state of legal regulation of cryptocurrency in Ukraine. Foreign experience in regulating the cryptocurrency market]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, no. 87, pp. 335–340. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.2.50> (in Ukrainian)
4. Arhunova, D. (2024). Finansovo-pravove rehuliuвання kryptovaliuty v Ukraini [Financial and legal regulation of cryptocurrency in Ukraine]. *Universum: Pravo ta mizhnarodne pravo – Universum: Law and International Law*, no. 15, pp. 178–185. (in Ukrainian)

5. Tereshchenko, I., Maiboroda, O., Pashchenko, V., & Shostak, A. (2024). Doslidzhennia rynku kryptovaliut ta formuvannia napriamiv udoskonalennia yoho infrastruktury [Research of the cryptocurrency market and formation of directions for improving its infrastructure]. *Ekonomichnyi prostir – Economic Space*, no. 195, pp. 72–79. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.72-79> (in Ukrainian)
6. Steshenko, O., & Pidopryhora, M. (2024). Kryptovaliuty ta stabilni monety: perspektyvy, vyklyky ta mozhyvosti dlia finansovoi systemy Ukrainy [Cryptocurrencies and stablecoins: prospects, challenges and opportunities for the financial system of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-29> (in Ukrainian)
7. Savchenko, M., Korolenko, V., & Poroshyna, O. (2019). Suchasnyi stan kryptovaliuty na hlobalnii ekonomichnii areni ta yii perspektyvy rozvytku v Ukraini ta sviti [The current state of cryptocurrency in the global economic arena and its development prospects in Ukraine and the world]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia – Economics and Organization of Management*, no. 4(36), pp. 48–57. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2019.4.5> (in Ukrainian)
8. The 2024 Geography of Crypto Report. (2024). Available at: <https://go.chainalysis.com/2024-geography-of-cryptocurrency-report.html>
9. The most promising cryptocurrencies for 2025. (2024). Available at: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/naiperspektyvnishi-kryptovaliuty-na-2025-rik> (in Ukrainian)
10. The NSSMC presented a model of distribution of roles and responsibilities for regulating the virtual assets market. (2025). Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/nktspr-prezentovala-model-rozpodilu-rolei-i-obov-iazkiv-dlia-rehuliuвання-rynku-virtualnykh-aktyviv/> (in Ukrainian)